పారిశ్రామిక రంగం

ఆధునిక సమాజం అభివృద్ధిలో పారిశ్రామిక రంగానిది కీలక పాత్ర. వాస్తవానికి భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్యం తర్వాత మాత్రమే నిజమైన పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రారంభమైందని చెప్పొచ్చు. స్వాతంత్ర్యానంతరం దేశ పారిశ్రామిక అభివృద్ధిలో ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు కీలక పాత్ర పోషించాయి. 1956లో రూపొందించిన పారిశ్రామిక విధాన పత్రాన్ని దేశ పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి బ్లూప్రింట్‌గా వర్ణించవచ్చు. సరళీకృత ఆర్థిక విధానాల నేపథ్యంలో 1990వ దశకంలో సరికొత్త హంగులతో నూతన పారిశ్రామిక విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. ఈ విధానంలో భాగంగా ప్రైవేటు రంగానికి పెద్దపీట వేశారు.

సాధారణంగా పారిశ్రామిక ఉనికి, అభివృద్ధి ప్రధానంగా కొన్ని అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అవి..

- **ముడి సరుకుల లభ్యత**
- **మార్కెట్ల లభ్యత**
- **పెట్టుబడి**
- **సాంకేతిక పరిజ్ఞానం**
- **రవాణా సౌకర్యాలు**
- **విద్యుత్ లభ్యత**
- **బ్యాంకింగ్ -ఆర్థిక వ్యవస్థల అభివృద్ధి**
- **ప్రభుత్వ విధానాలు.**

భారతదేశంలో పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమలు ఎంతో కీలకం. చక్కెర, నూలు వస్త్రాల తయారీ, జనపనార పరిశ్రమలు 1950, 60 దశకాల్లో దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిని నడిపించాయని చెప్పొచ్చు. సిమెంట్, ఇనుము, ఉక్కు, ఇంజనీరింగ్, ఎలక్ట్రానిక్ పరిశ్రమలు ప్రధానంగా ప్రభుత్వ రంగంలో అభివృద్ధి చెందాయి. అయితే ఈ పారిశ్రామిక అభివృద్ధి ప్రాంతీయ విస్తరణలో అసమానతలు స్పష్టంగా గోచరిస్తాయి. దేశంలోని దక్షిణ, పశ్చిమ ప్రాంతాలు పారిశ్రామిక అభివృద్ధిలో ముందున్నాయని చెప్పొచ్చు. రాష్ట్రాలవారీగా పరిశీలిస్తే మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, పశ్చిమబెంగాల్, తమిళనాడు పారిశ్రామికంగా ఎంతో అభివృద్ధిని సాధించాయి. దేశంలోని మధ్య, ఉత్తర, ఈశాన్య ప్రాంతాలు పారిశ్రామికంగా బాగా వెనుకబడి ఉన్నాయి.

పరిశ్రమల ఏర్పాటుకు ప్రామాణికాలు:

స్థూల ముడిసరుకుల ఆధారిత పరిశ్రమల్ని.. సాధారణంగా ముడిసరుకుల ఉత్పత్తి ప్రాంతాల్లో ఏర్పాటు చేస్తారు. దీనివల్ల రవాణా వ్యయం తగ్గుతుంది. స్వచ్ఛమైన ముడిసరుకుల ఆధారిత పరిశ్రమలు సాధారణంగా మార్కెట్ల సమీపంలో కేంద్రీకృతమవుతాయి. వలస పాలకులు తమ ఆర్థిక విధానాలకు అనుగుణంగా ముంబై, కోల్‌కత, చెన్నై రేవు పట్టణాలను అభివృద్ధి చేశారు. ఈ నగరాల్లో అవస్థాపన సౌకర్యాలకు పెద్దపీట వేశారు. అందువల్ల స్వాతంత్ర్యానంతరం ఈ మూడు నగరాలు పారిశ్రామిక అభివృద్ధి కేంద్రాలుగా రూపొందాయి. ఈ మెట్రో

పాలిటన్ నగరాల చుట్టుపక్కలే పారిశ్రామిక అభివృద్ధి కేంద్రీకృతమై పారిశ్రామిక మండలాలు ఏర్పడ్డాయి. పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన అమెరికా, బ్రిటన్, జపాన్ దేశాల్లోని నగరాల పారిశ్రామిక మండలాలతో పోల్చితే మన దేశంలో ఉన్న పారిశ్రామిక మండలాలు చాలా చిన్నవి. ఒక్క చోటానాగ్‌పూర్ పారిశ్రామిక మండలాన్ని మినహాయిస్తే మిగతా పారిశ్రామిక మండలాలన్నిటికీ వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమలే ఆధారం. చోటానాగ్‌పూర్ మండలం అభివృద్ధిలో సిమెంటు, ఇంజనీరింగ్, ఇనుము, ఉక్కు వంటి ఖనిజాధార పరిశ్రమలే ప్రధాన పాత్ర పోషించాయి. కోల్‌కత కేంద్రంగా అభివృద్ధి చెందిన హుగ్లీ బేసిన్ పారిశ్రామిక మండలానికి జనపనార పరిశ్రమలు వెన్నెముకగా పేర్కొనవచ్చు. ఢిల్లీ-ఆగ్రా-మథుర, ముంబై-పుణే, అహ్మదాబాద్-వడోదరా, చెన్నై-మదురై, కోయంబత్తూరు పారిశ్రామిక మండలాలకు నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ ప్రధానం.

పోటీ పరీక్షార్థులు పరిశ్రమలకు సంబంధించిన అంశాలపై క్షుణ్ణమైన అవగాహన పెంచుకోవాలి. పరిశ్రమల విభాగంలో ఏ పరిశ్రమ ఎక్కడుందో తెలుసుకోవడం వరకే పరిమితం కావద్దు. విస్తృత అధ్యయనానికి ప్రాధాన్యతనివ్వాలి. పారిశ్రామిక ఉనికిని ప్రభావితం చేస్తున్న అంశాలు, పారిశ్రామిక విధానం, ప్రధాన ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు, పారిశ్రామిక మండలాలు, ప్రత్యేక ఆర్థికమండళ్లు వంటి అంశాలపై ప్రశ్నలడిగే అవకాశం ఉంది.

నమూనా ప్రశ్నలు

1. జత పరచండి?

అ) నూలు వస్త్రాలు	1) రసాయనిక పరిశ్రమ
ఆ) కాగితం	2) అటవీ ఆధారిత పరిశ్రమ
ఇ) చమురుశుద్ధి	3) ఖనిజాధారిత పరిశ్రమ
ఈ) సిమెంట్	4) వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమ

	A	B	C	D
ఎ)	4	1	2	3
బి)	4	2	1	3

సి) 2 4 3 1

డి) 2 4 1 3

2. కింది వాటిలో భారతదేశంలో మార్కెట్ నియంత్రిత ఉనికిని కలిగిన పరిశ్రమలను గుర్తించండి?

1) జనపనార

2) ఉన్ని వస్త్ర పరిశ్రమ

3) చక్కెర పరిశ్రమ

ఎ) 1, 2 బి) 2, 3

సి) 2 మాత్రమే డి) పైవన్నీ

3. హైదరాబాద్ నగరంలో లేని ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు?

1) HAL 2) IDPL

3) NFC 4) HMT

ఎ) 1, 2 బి) 2, 4

సి) 3 మాత్రమే డి) పైవేవీకావు

4. జతపరచండి?

అ) HMT 1) కాలమస్సేరి

ఆ) BEML 2) మైసూర్

ఇ) ITI 3) మానిక్‌పూర్

ఈ) IDPL 4) రిషికేష్

	A	B	C	D
ఎ)	2	3	1	4
బి)	3	1	4	2
సి)	3	2	1	4
డి)	1	2	3	4

5. భారతదేశంలో చక్కెర కర్మాగారాలను ఏ ప్రాంతాల్లో స్థాపించారు?

ఎ) మార్కెట్లకు సమీపంలో

బి) చెరకు పండించే ప్రాంతాల్లో

సి)అధిక వర్షపాతం సంభవించే ప్రాంతాల్లో

డి) పైవన్నీ

6. కిర్కి పారిశ్రామిక పట్టణం ఏ పారిశ్రామిక మండలంలో ఉంది?

ఎ) చోటానాగ్‌పూర్ బి) హుగ్లీ బేసిన్

సి) ఢిల్లీ-ఆగ్రా డి) ముంబై-పుణే

7. తప్పుగా ఉన్న జంటను గుర్తించండి?

ఎ) విక్రోలి- కాగితపు పరిశ్రమ

బి) నాగథానే-పెట్రో రసాయనాలు

సి) రాంచీ- భారీ ఇంజనీరింగ్

డి) పైవేవీకావు

8. BHEL కర్మాగారం లేని ప్రాంతమేది?

1) తిరుచునాపల్లి 2) భోపాల్

3) హరిద్వార్ 4) పింజోర్

ఎ) 2 మాత్రమే బి) 3 మాత్రమే

సి) 4 మాత్రమే డి) పైవేవీకావు

9. భారతదేశంలో జనపనార మిల్లులు ప్రధానంగా ఏ ప్రాంతంలో కేంద్రీకృతమై ఉన్నాయి?

ఎ) హుగ్లీ డెల్టా బి) గంగాడెల్టా

సి) హుగ్లీనదికి ఇరువైపుల డి) డార్జిలింగ్ ప్రాంతం

10. జబల్‌పూర్-వారణాసి రైలు మార్గానికి ఇరువైపుల అభివృద్ధి చెందిన పరిశ్రమ?

ఎ) కాగితం పరిశ్రమ బి) సిమెంట్ పరిశ్రమ

సి) నూలువస్త్ర పరిశ్రమ డి) చక్కెర పరిశ్రమ

11. మహాజన్ కమిటీ ఏ పరిశ్రమను అధ్యయనం చేసింది?

ఎ) భారీ యంత్ర సామాగ్రి బి) నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ

సి) సిమెంట్ పరిశ్రమ డి) ఇనుము- ఉక్కు పరిశ్రమ

12. జతపరచండి?

అ) షాదారా 1) పుణే

ఆ) హడప్సర్ 2) ఢిల్లీ

ఇ) వాగ్దా 3) బెంగళూరు

ఈ) పీన్యా 4) గ్వాలియర్

	A	B	C	D
ఎ)	2	1	4	3
బి)	1	2	3	4
సి)	1	2	4	3
డి)	2	1	3	4

13. గంగా-యమునా డోబ్ ప్రాంతంలో ఏ పరిశ్రమ బాగా అభివృద్ధి చెందింది?

ఎ) చక్కెర పరిశ్రమ బి) నూలు పరిశ్రమ

సి) కాగితం పరిశ్రమ డి) ఉన్ని పరిశ్రమ

14. భారతదేశంలో మొట్టమొదటి ఉన్ని వస్త్ర కర్మాగారాన్ని ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) జైపూర్ బి) శ్రీనగర్

సి) ధారివాల్ డి) ముంబై

15. ముంబైలో స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధికి పెట్టుబడి పెట్టిందెవరు?

ఎ) బ్రిటిష్ (లాంకషైర్) నూలు మిల్లుల యజమానులు

బి) ఫ్రెంచ్ పారిశ్రామిక వేత్తలు

సి) స్థానిక పార్శీ, భాటియా వ్యాపారస్తులు

డి) ఈస్టిండియా కంపెనీ

16. ఎఫ్‌సీఐకు చెందిన ఏ ఎరువుల కర్మాగారం పునఃప్రారంభానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి?

ఎ) రామగుండం బి) సింద్రీ

సి) గోరఖ్‌పూర్ డి)ఫూల్‌పుర్

17. మారుతి ఉద్యోగ్ లిమిటెడ్ కంపెనీకి చెందిన కార్లతయారీ ప్లాంటు ఎక్కడుంది?

ఎ) ఘజియాబాద్ బి) గుర్గావ్

సి) నోయిడా డి) మీరట్

18.సింగూర్ నుండి నానో కార్లతయారీ ప్లాంటును టాటా సంస్థ ఎక్కడకు తరలించింది?

ఎ) భుజ్ బి) అహ్మదాబాద్

సి) రాజ్‌కోట్ డి) సనంద్

19.నవీ ముంబైలో నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి ఏ సంస్థకు చెందింది?

ఎ) టాటా బి) బిర్లా

సి) రిలయన్స్ డి) బజాజ్

20.ఏ సమీకృత ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారాన్ని యూకే సాంకేతిక సహకారంతో నిర్మించారు?

ఎ) భిలాయ్ బి) దుర్గాపూర్

సి) రుర్కెలా డి) బొకారో

సమాధానాలు

1	బి	2	సి	3	డి
4	డి	5	బి	6	డి
7	డి	8	సి	9	సి
10	బి	11	సి	12	ఎ
13	ఎ	14	సి	15	సి
16	ఎ	17	బి	18	డి
19	సి	20	బి		

ఆర్థికాభివృద్ధిలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి పాత్ర కీలకం. 19, 20 శతాబ్దాలలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రారంభమైంది. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధి ద్వారా సమకాలీన పారిశ్రామికాభివృద్ధి సాధ్యమైంది.పారిశ్రామిక ఉనికి, అభివృద్ధి, విస్తరణలు ప్రధానంగా ముడి సరుకుల లభ్యత, మార్కెట్ల లభ్యత, పెట్టుబడి, అవస్థాపనా సౌకర్యాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, ప్రభుత్వ విధానాలపై ఆధారపడతాయి.

ప్రపంచ పారిశ్రామికీకరణ:

ప్రపంచవ్యాప్తంగా నూలువస్త్ర పరిశ్రమ మొట్టమొదట అభివృద్ధి చెందింది ఇంగ్లండ్‌లోని లాంకషైర్ ప్రాంతంలో. ఈ ప్రాంతంలోని మాంచెస్టర్ నగరాన్ని ప్రపంచ నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ కేంద్రంగా అభివర్ణిస్తారు. ఇంగ్లండ్‌లోని పారిశ్రామిక మండలాలన్నీ బొగ్గు క్షేత్రాల మధ్యనే అభివృద్ధి చెందాయి. ఇంగ్లండ్‌లోని బర్మింగ్‌హామ్ నగరం ఇనుము- ఉక్కు కర్మాగారాలు, ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలకు కేంద్రం. లీడ్స్ నగరంలో దుస్తుల తయారీ పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందింది. జర్మనీలో రుర్-సార్ లోయల ప్రాంతాల్లో పారిశ్రామిక మండలాలు విస్తరించాయి.

జర్మనీలోని ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్ నగరం ఇంజనీరింగ్, రవాణా యంత్ర పరిశ్రమలకు కేంద్రం. తూర్పు జర్మనీలోని లీప్ జిగ్, జేనాలు ప్రముఖ పారిశ్రామిక కేంద్రాలు. ఫ్రాన్స్‌లోని 'లోరెయిన్' హరివాణంలో విస్తృతంగా లభ్యమవుతున్న హెమటైట్ గ్రేడ్‌కు చెందిన ఇనుప ధాతువు పారిశ్రామికాభివృద్ధికి దారితీసింది. నాన్సీ నగరంలో ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారాలు అభివృద్ధి చెందాయి. పారిస్ మెట్రోపాలిటిన్ నగరంలో వివిధ రకాల ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలకు కేంద్రం. ఇటలీలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రధానంగా దక్షిణ ప్రాంతంలో కేంద్రీకృతమైంది. నేపుల్, రోమ్, మిలన్ ముఖ్య పారిశ్రామిక పట్టణాలు. యూఎస్ఏలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి మొట్టమొదట ఈశాన్య యూఎస్ఏలోని రాష్ట్రాల్లో ప్రారంభమైంది. తర్వాత క్రమంగా తూర్పు తీరప్రాంతం, మహా సరస్సు ప్రాంతం, పశ్చిమ తీర ప్రాంతాలకు పారిశ్రామికాభివృద్ధి వ్యాప్తి చెందింది. బోస్టన్, ఫిలడెల్ఫియా, అట్లాంటా, హూస్టన్, చికాగో మొదలైనవి ముఖ్య పారిశ్రామిక కేంద్రాలు. పిట్స్‌బర్గ్ నగరం ప్రపంచ ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ రాజధానిగా అభివృద్ధి చెందింది. మహా సరస్సుల ప్రాంతంలోని డెట్రాయిట్ నగరంలో ఆటోమొబైల్ పరిశ్రమ కేంద్రీకృతమైంది. యూఎస్ఏ పశ్చిమ తీరంలోని సియాటిల్ నగరం విమాన తయారీ పరిశ్రమకు ప్రసిద్ధి. కెనడాలోని పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రధానంగా తూర్పు భాగంలోని మహాసరస్సుల, సెయింట్ లారెన్స్ నదీ హరివాణంలో కేంద్రీకృతమైంది. రష్యాలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రధానంగా యూరల్ ప్రాంతం, వోల్గాబేసిన్ పశ్చిమ సైబీరియాలో కేంద్రీకృతమైంది. తూలా నగరంలో లిగ్నైట్ బొగ్గుక్షేత్రాలు ఆధారంగా

ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందింది. యూరల్ పర్వత శ్రేణుల్లోని మాగ్ని టూగార్స్క్, ఉక్రెయిన్‌లోని డోనెట్స్క్, కజికిస్థాన్‌లోని కారగండా నగరాలు కూడా ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ కేంద్రాలు. సైబీరియాలో బ్రాట్స్క్, ఒమస్క్ నగరాలలో అల్యూమినియం పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి.

భారతదేశంలో..

భారతదేశంలో ప్రధానంగా అయిదు పారిశ్రామిక మండలాలను గుర్తించవచ్చు. అవి

1. ముంబై-పుణే పారిశ్రామిక మండలం
2. ఢిల్లీ-ఆగ్రా-మధుర పారిశ్రామిక మండలం
3. చెన్నై-కోయంబత్తూర్-మదురై పారిశ్రామిక మండలం
4. ఛోటానాగపూర్ పారిశ్రామిక మండలం
5. అహ్మదాబాద్ - వడోదర పారిశ్రామిక మండలం

వీటిలో చోటానాగపూర్ పరిశ్రమ మాత్రమే ఖనిజ ఆధార పరిశ్రమ అభివృద్ధిపై ఆధారపడింది. మిగిలిన అన్ని పారిశ్రామిక మండలాలకు వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమలే కీలకం. హుగ్లీ బేసిన్‌లో పారిశ్రామికాభివృద్ధికి జనపనార పరిశ్రమ వెన్నెముకగా పేర్కొనవచ్చు. భారత దేశంలో నూలు వస్త్ర పరిశ్రమను మొట్టమొదట అభివృద్ధి చెందిన పరిశ్రమగా పేర్కొనవచ్చు. ఇవి మొదటగా ముంబై, సూరత్, అహ్మదాబాద్‌లలో ప్రారంభమయ్యాయి. తర్వాత క్రమంగా మహారాష్ట్ర, గుజరాత్ అంతటా వ్యాప్తి చెందాయి. జనపనార పరిశ్రమ బ్రిటిష్ కాలంలో మొదటగా హుగ్లీ బేసిన్‌లో అభివృద్ధి చెందింది. పశ్చిమ బెంగాల్‌లో 'రిస్సా'లో మొదటి జనపనార పరిశ్రమ స్థాపించారు. హుగ్లీనది వెంబడి అనేక జనపనార మిల్లులు స్థాపన జరిగింది. ఉన్ని వస్త్ర మిల్లులు ముఖ్యంగా మార్కెట్ల వద్ద కేంద్రీకృతమైనాయి. ఉదాహరణకు పంజాబ్‌లోని ధారివాల్, రాజస్థాన్‌లోని చురు, జమ్ముకాశ్మీర్‌లోని శ్రీనగర్.

బొగ్గు ఇనుపధాతువు, సున్నపురాయి వంటి ముడిసరుకుల లభ్యత ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారాల ఉనికిని నియంత్రిస్తుంది. భారీ సమీకృత ఇనుము- ఉక్కు కర్మాగారాలు ప్రధానంగా ప్రభుత్వరంగ

సంస్థల రూపంలో ఉన్నాయి. స్వాతంత్ర్యం వచ్చేనాటికే పశ్చిమ బెంగాల్‌లోని బర్న్‌పూర్, జార్ఖండ్‌లోని జంషెడ్‌పూర్, కర్ణాటకలోని భద్రావతిలలో ఉనుము-ఉక్కు కర్మాగారాలు స్థాపించారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత విదేశీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో అధునిక సమీకృత ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారాలు స్థాపించారు. యూకే సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో దుర్గాపూర్ (పశ్చిమబెంగాల్), పశ్చిమ జర్మనీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో రూర్కెలా(ఒరిస్సా), సోవియట్ రష్యా పరిజ్ఞానంతో బొకారో(జార్ఖండ్), భిలాయ్(ఛత్తీస్‌గఢ్)లలో భారీ ఒనుము -ఉక్కు కర్మాగారాలు నెలకొల్పారు. దాదాపుగా స్వదేశీ పరిజ్ఞానంతో ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోని విశాఖపట్నంలో మరొక ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారం స్థాపించారు. తమిళనాడులోని సేలం ప్రత్యేక తరహాకి చెందిన అల్లాయి స్టీల్ కర్మాగారం స్థాపించారు. ఇటీవల ప్రైవేట్ రంగంలో రెండో ఉక్కుకర్మాగారాన్ని జిందాల్ కంపెనీ కర్ణాటకలోని తోరంగల్‌లో నెలకొల్పింది. గత దశాబ్దకాలంగా ప్రపంచ మార్కెట్‌లో పెరుగతున్న ఉక్కు డిమాండ్, ఉక్కు ధరలను దృష్టిలో ఉంచుకొని భారతదేశంలో అపారంగా లభిస్తున్న నాణ్యమైన ఇనుప ధాతువు ఆధారంగా భారీ ఉక్కు కర్మాగారాల స్థాపనకు ప్రైవేట్ పెట్టుబడిదారులు ఉత్సాహం చూపుతున్నారు.

ముఖ్యంగా ఒడిషాలోని పారదీప్‌లో దక్షిణకొరియాకు చెందిన posco (పోహాంగ్ స్టీల్ కంపెనీ), జగత్‌సింగ్‌పూర్‌లో టాటా కంపెనీ (tisco) భారీ ఉక్కు కర్మాగారాల స్థాపనకు ముందుకొచ్చారు. బ్రిటన్‌కు చెందిన మిట్టల్ స్టీల్స్ సంస్థకూడా ఒడిషా, జార్ఖండ్‌లలో భారీ పెట్టుబడులు పెట్టడానికి యోచిస్తోంది. కాగితం కర్మాగారాలు ప్రధానంగా కలప లభించే అటవీ ప్రాంతాలకు సమీపంగా స్థాపించారు. ఉదాహరణకు హోషంగాబాద్ నేపానగర్ (మధ్యప్రదేశ్), టిటాగఢ్ (పశ్చిమబెంగాల్), దండేలి (కర్ణాటక), సిర్పూర్ కాగజ్‌నగర్ (ఆంధ్ర ప్రదేశ్).

ఎరువుల కర్మాగారాలు మార్కెట్లకు సమీపంలోనే కాకుండా బొగ్గు సహజవాయువు వంటి ముడిసరుకులు లభించే ప్రాంతాల వద్ద కూడా ఈ కర్మాగారాలు అభివృద్ధి చెందాయి. **ఉదాహరణకు:** పానిపట్ (హర్యానా), కాకినాడ, విశాఖపట్నం (ఆంధ్రప్రదేశ్), హజీరా(గుజరాత్).

నమూనా ప్రశ్నలు

1. మాంచెస్టర్ ఆఫ్ జపాన్‌గా ఏనగరాన్ని పిలుస్తారు?
   ఎ) టోక్యో బి) క్యోటో
   సి) ఒసాకా డి) కావసాకి

2. మాంచెస్టర్ పారిశ్రామిక నగరానికి సేవ లందించే రేవు పట్టణం?
   ఎ) లివర్‌పూల్ బి) గ్రీనూక్
   సి) లీడ్స్ డి) గ్లాస్గో

3. బోయింగ్ విమానాల తయారీ కేంద్రం ఎక్కడ ఉంది?
   ఎ) న్యూయార్క్ బి) శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో
   సి) బోస్టన్ డి) సియాటిల్

4. జపాన్‌లోని ఏ ప్రాంతం పారిశ్రామికంగా విస్తృతంగా అభివృద్ధి చెందింది?
   ఎ) క్వాంటోమైదానం బి) దక్షిణ హోకయిడో
   సి) క్యూషూ డి) పైవేవీకావు

5. భారతదేశంలోని చోటానాగపూర్ పీఠభూమి ప్రాంతాన్ని ఐరోపాలోని ఏ ప్రాంతంతో పోలుస్తారు?
   ఎ) బొహేమియా బి) లోరైన్
   సి) రుర్‌బేసిన్ డి) వాలోమియా

6. సాక్షి అని పిలిచే చిన్నగ్రామం క్రమంగా భారతదేశంలో ఏ పారిశ్రామిక పట్టణంగా అభివృద్ధి చెందింది?
   ఎ) ముంబై బి) భద్రావతి
   సి) కోయంబత్తూరు డి) జంషెడ్‌పూర్

7. జతపరచండి?

A. సనంద్	1. పశ్చిమబెంగాల్
B. నందిగ్రామ్	2. గుజరాత్
C. సూరజ్‌పూర్	3. మహారాష్ట్ర
D. హడప్సర్	4. ఉత్తరప్రదేశ్

	A	B	C	D
ఎ)	2	1	3	4
బి)	2	1	4	3
సి)	1	2	3	4
డి)	1	2	4	3

8. ఏ ప్రతిపాదిత ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి ప్రాంతం (SEZ) పర్యావరణ అంశాల రీత్యా వివాదస్పదమైంది?
   ఎ) కొల్వాపూర్ బి) ముంద్రా
   సి) కాకినాడ డి) దుర్గాపూర్

9. సరైన జంటలను గుర్తించండి?
   1) రిస్రా-జనపనార 2) కపుర్తలా- రైలింజన్ల తయారీ
   3) బరేని- చమురుశుద్ధి
   ఎ) 1, 3 బి) 1, 2
   సి) 2, 3 డి) పైవన్నీ

10. మారుతీకార్ల తయారీ కర్మాగారం ఎక్కడుంది?
    ఎ) నోయిడా బి) ముంబై
    సి) గుర్‌గావ్ డి) పుణే

11. దేశంలో సహకార రంగంలో మొదటి చెక్కర కార్మాగారాన్ని ఎక్కడ స్థాపించారు?
    ఎ) కోటనందూరు బి) సహ్రాన్‌పూర్
    సి) పుణే డి) ఏటికొప్పాక

12. విశాఖ ఉక్కు కర్మాగారానికి ఇనుపధాతువు ఎక్కడ నుంచి సరఫరా అవుతుంది?
    ఎ) సింగ్‌భూమ్ బి) గరివిడి
    సి) గురమ్‌హసాని డి) బైలడిల్లా

13. ఏ దేశ సాంకేతిక సహకారంతో రూర్కెలా ఉక్కు కర్మాగారాన్ని

నిర్మించారు?

ఎ) బ్రిటన్ బి) పశ్చిమ జర్మనీ

సి) సోవియట్ రష్యా డి) అమెరికా

14. దేశంలో న్యూస్ ప్రింట్ రకం కాగితం కర్మాగారాన్ని మొదట ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) నేపానగర్ బి) నాసిక్

సి) హోషంగాబాద్ డి) టిటాగఢ్

15. కింద ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల్లో హైదరాబాద్‌లో లేనిది?

ఎ) BDL బి) BEML

సి) IDPL డి) HAL

16. రాష్ట్రంలో భారజలాన్ని తయారు చేసే కర్మాగారం ఎక్కడ ఉంది?

ఎ) కొత్తగూడెం బి) పాల్వంచ

సి) మణుగూరు డి) భద్రాచలం

17.కిందివాటిలో సరిగా జతపరచని అంశం ఏది?

ఎ) సింగ్రౌలి– బొగ్గు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

బి) అంతా – జల విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

సి) రిహాంద్– సహజ వాయువు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

డి) రాంచీ – బొగ్గు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

సమాధానాలు

1	సి	2	ఎ	3	డి	4	ఎ
5	సి	6	డి	7	బి	8	బి
9	ఎ	10	సి	11	డి	12	డి
13	బి	14	ఎ	15	బి	16	సి
17	ఎ						

భారతదేశం.. పారిశ్రామిక మండలాలు

ఏ దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో అయినా పారిశ్రామిక మండలాలు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ప్రగతి పథంలో దూసుకెళ్ళటానికి వీటి తోడ్పాటు ఎంతో ఉంది. ఇటీవలి కాలంలో భారత్‌లాంటి అభివృద్ధి చెందుతోన్న దేశాలు సైతం పారిశ్రామిక మండలాల ఆవశ్యకతను గుర్తించాయి. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే... స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే నూలు వస్త్ర పరిశ్రమల స్థాపనతో మన దేశంలో పారిశ్రామిక మండలాలకు అంకురార్పణ జరిగింది.

పారిశ్రామిక కార్యకలాపాలు పెద్దమొత్తంలో కేంద్రీకృతమైన భౌగోళిక ప్రాంతాన్నే పారిశ్రామిక మండలంగా వ్యవహరిస్తారు. పారిశ్రామిక ముడి సరుకులు, మార్కెట్లు, అవస్థాపనా సౌకర్యాలు అందుబాటులో ఉండటంతో పారిశ్రామిక కార్యకలాపాలు కొన్ని ప్రాంతాల్లో కేంద్రీకృతమై పారిశ్రామిక మండలాలు ఏర్పడతాయి. ఐరోపా, ఉత్తర అమెరికా, జపాన్‌లలో పారిశ్రామిక మం డలాలు విశేషంగా అభివృద్ధి చెందాయి. ఉదాహరణకు యూఎస్ ఏలోని ఈశాన్య ప్రాంతం, మహా సరస్సుల ప్రాంతాల్లో విస్తారమైన పారిశ్రామిక మండలాలు రూపొందాయి. అదేవిధంగా అభివృద్ధి చెందుతోన్న చైనా, ఇండియా, బ్రెజిల్ దేశాల్లో కూడా ఇటీవల పారిశ్రామిక మండలాల అభివృద్ధిని గమనించవచ్చు.

ఒక భౌగోళిక ప్రాంతంలో ఉత్పత్తి అవుతున్న పారిశ్రామిక వస్తువుల విలువ, వసూలవుతున్న కార్పొరేట్ సుంకాల విలువ, వినియోగమవుతున్న విద్యుచ్ఛక్తి, పారిశ్రామిక ఉపాధి పరి మాణం మొదలైన సూచికల ఆధారంగా... పారిశ్రామిక మండ లాలను గుర్తించవచ్చు. భారతదేశంలో ఆరు మండలాలను ప్రధాన పారిశ్రామిక మండలాలుగా పేర్కొన్నారు. అవి:

- ముంబయి-పుణె మండలం
- హుగ్లీ బేసిన్ మండలం
- చోటా నాగపూర్ మండలం
- ఢిల్లీ-ఆగ్రా-మధుర మండలం
- అహ్మదాబాద్-వడోదర మండలం
- చెన్నై-మధురై-కోయంబత్తూరు మండలం

☞ముంబయి-పుణె మండలం

వీటిలో చోటానాగపూర్ మినహా.. మిగిలినవన్నీ వ్యవసాయా ధారిత పరిశ్రమల మాతృకగా ఏర్పడినవే. చోటానాగపూర్ మండలం అభివృద్ధికి మాత్రం ఖనిజాధారిత పరిశ్రమలు మూలం. ఇందులో ముంబయి-పుణె, హుగ్లీ బేసిన్ మండలాలు స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే అభివృద్ధి చెందాయి. మిగిలిన నాలుగు మండలాలు ప్రధానంగా స్వాతంత్ర్యానంతరం అభివృద్ధి చెందినవి. మహారాష్ట్రలో విస్తరించిన ముంబయి-పుణె మండలం మన దేశంలో అతిపెద్ద, అత్యాధునిక పారిశ్రామిక మండలం.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ స్థాపనతో ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి అంకురార్పణ జరిగింది. ఇప్పటికీ నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ ఈ మండలానికి వెన్నెముకగా ఉంది. అయితే స్వాతంత్ర్యానంతరం ఈ మండలంలో పారిశ్రామిక వైవిధ్యత సంభవించింది. ఆటోమొబైల్, చమురు శుద్ధి, కాగితం, ఇంజినీరింగ్, రసాయనాలు మొదలైన అనేక పరి శ్రమలు ఇక్కడ అభివృద్ధి చెందాయి. ముంబయి మెట్రోపాలిటన్ నగరం (బాంద్ర, కుర్ల, ఘట్‌కోపర్, కొలాబా, విక్రోలి) ఈ పారిశ్రామిక మండలానికి కేంద్రకం. కళ్యాణ్, పుణె, కొల్హాపూర్, ఉలాస్‌పూర్, థానే, నాగాథానే, ట్రాంబే మొదలైన పారిశ్రామిక పట్టణాలు ఈ మండలం కిందకు వస్తాయి.

ముంబయి రేవుపట్టణం, సహ్యాద్రి కొండల్లోని జల విద్యుచ్ఛక్తి సామర్థ్యం, పటిష్టమైన రోడ్డు/రైలు రవాణా వ్యవస్థ, పరిపుష్టి బ్యాంకింగ్ రంగం, స్థానిక పెట్టుబడి సామర్థ్యత, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉదారవాద విధానాలు...వంటివి ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి దోహదపడుతున్న అనుకూలాంశాలు. అలాగే విపరీతంగా పెరుగుతున్న భూమి ధరలు, కాలుష్యం ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి ప్రతిబంధకాలు.

☞హుగ్లీ బేసిన్ మండలం

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే బ్రిటీషు వారి పెట్టుబడితో కలకత్తా నగర పరిసర ప్రాంతాల్లో హుగ్లీ బేసిన్ పారిశ్రామిక మండలం అభివృద్ధి ప్రారంభమైంది. కలకత్తా నదీరేవు పట్టణం. ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధి ప్రాథమిక దశలో కీలక పాత్ర పోషించింది. మొట్టమొదటగా జనపనార పరిశ్రమ అభివృద్ధితో ప్రారంభించి క్రమంగా.. ఆటోమొబైల్, భారీ యంత్ర పరికరాలు, వినిమయ వస్తువులు, రసాయనాలు, కాగితం, పెట్రో రసాయన పరిశ్రమలు ఏర్పడ్డాయి. హౌరా, డమ్‌డమ్, సాల్ట్ లేక్ సిటీ, రిస్రా, ఆగర్‌పారా, సెరామ్‌పూర్, చందర్‌నాగోర్, ఫోర్ట్‌గ్లాస్టర్, లీలూ, బడ్జ్ బడ్జ్ ఆసన్‌సోల్, హల్దియా మొదలైనవి హుగ్లీ బేసిన్‌లో ముఖ్య పారిశ్రామిక పట్టణాలు.

భారతదేశంలో మొదటి జనపనార కర్మాగారం రిస్రాలో స్థాపించారు. సమీపంలోని ఝరియా, రాణిగంజ్ బొగ్గు క్షేత్రాలు, జల రవాణా వ్యవస్థలు, అధిక జనసాంద్రతలు, కలకత్తా రేవుపట్టణం ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి దోహదపడ్డాయి. కలకత్తా రేవుపట్టణంలో పూడిక సమస్య, తీవ్రమైన పారిశ్రామిక వివాదాలు, అతివాద ట్రేడ్ యూనియన్ ధోరణులు ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి

ఇటీవల ప్రధాన అడ్డంకులుగా మారాయి. దీంతో ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధి కుంటుపడింది.

☞ చోటానాగపూర్ మండలం

భారతదేశంలోని ఏకైక ఖనిజాధారిత పారిశ్రామిక మండలం ఇది. చోటానాగపూర్ పీఠభూమిలో విస్తారంగా పారిశ్రామిక ఖనిజ నిల్వలు కేంద్రీకృతమై ఉన్నాయి. దామోదర్ నదీలోయ లోని బొగ్గు క్షేత్రాలు (బొకారో, గిర్డి, ఝరియా), హజారీబాగ్- సింగ్‌భమ్ ప్రాంతాల్లోని ఇనుము, బాక్సైటు, రాగి మొదలైన లోహ ఖనిజాలు ఈ ప్రాంతంలో పరిశ్రమలను ఆకర్షించాయి. గనుల తవ్వకం ఈ మండలంలో ఒక పెద్ద పరిశ్రమగా రూపొం దింది. భారత ప్రభుత్వం స్థాపించిన వివిధ భారీ ప్రభుత్వ రంగ కర్మాగారాలు ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధి లో ప్రధాన పాత్ర పోషించాయి. ఉదాహరణకు.. రాంచీలోని హెవీ ఇంజి నీరింగ్ కార్పొరేషన్ (HEC), సింద్రీలోని ఎరువుల కర్మాగారం (FCI), బరేనీలో చమురు శుద్ధి కర్మాగారాలు మొదలైనవి. ఇవేకాకుం డా సిమెంటు కర్మాగారాలు (చేబాసా), ఇనుము- ఉక్కు కర్మాగారాలు (బొకారో, జంషెడ్‌పూర్) ఈ ప్రాంతంలో అభివృద్ధి చెందాయి. అయితే పటిష్టమైన రోడ్డు, రైలు రవాణా వ్యవస్థలు లేకపోవటం ఈ మండలం అభివృద్ధికి ఒక ప్రధాన సమస్య. ఈ పారిశ్రామిక మండలం లోని భారీ ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలకు అనుసంధానాలు (Forward and Backward Linkages) లేకపోవటం వల్ల స్థానిక పారిశ్రా మిక పట్టణాలు సమగ్ర ప్రాంతీయాభివృద్ధికి ఉపకరించటంలో విఫల మయ్యాయి. పారిశ్రామికాభివృద్ధి స్థానికులకు ఉపాధి చూపించలేక పోయింది.

☞ ఢిల్లీ-ఆగ్రా-మధుర మండలం

ఢిల్లీ మెట్రోపాలిటన్ నగరం కేంద్రకంగా పారిశ్రామికాభివృద్ధి 1970వ దశకం నుంచి ప్రారంభమైనట్లుగా చెప్పవచ్చు. ప్రధాన రైలు మార్గాలు, జాతీయ రహదారులు ఢిల్లీ నగరంలో అభిసరణం చెందటం, విస్తారమైన స్థానిక మార్కెట్, సమీపంలో సారవంతమైన వ్యవసాయ ప్రాంతం ఈ మండల అభివృద్ధిలో కీలక పాత్ర పోషించాయి. వ్యవసాయాధార పరిశ్రమలైన చక్కెర, నూలు వస్త్రాల తయారీతో ప్రారంభమై.. క్రమంగా పారిశ్రామిక వైవిధ్యత ఏర్పడింది. ఢిల్లీ మెట్రోపాలిటన్ నగరంలో కాల్కా, షాదారా, నోయిడా, గుర్‌గావ్ ప్రాంతాల్లో ఆటోమొబైల్, ఇంజినీరింగ్, వినిమయ వస్తువుల తయారీ కేంద్రీకృతమై ఉంది. ఆగ్రా, మధుర, ఘజియాబాద్, యమునానగర్ మొదలైనవి ఇతర పారిశ్రామిక కేంద్రాలు.

☞ అహ్మదాబాద్-వడోదర మండలం

గుజరాత్‌లోని అహ్మదాబాద్-వడోదర మండలంలో పారిశ్రామి కాభి వృద్ధి 1970వ దశకం నుంచి శరవేగంతో సాగింది. అహ్మదా బాద్, వడోదర, సూరత్, రాజ్‌కోట్, జామ్‌నగర్, వల్సాస్, ఆనంద్, భారోచ్ ఈ ప్రాంతంలోని పారిశ్రామిక పట్టణాలు. నూలు వస్త్రాలు, చమురు శుద్ధి, పెట్రో రసాయనాలు, ఇంజినీరింగ్, సిమెంట్ మొదలైన పరిశ్ర మలు ఇక్కడ ఉన్నాయి. 'వడోదర'ను భారతదేశ పెట్రో రసాయనాల రాజధానిగా అభివర్ణిస్తారు. కంబత్ సింధు శాఖలో బయల్పడిన చమురు, సహజ వాయువు నిక్షేపాలు, సారవంతమైన కథియావాడ్ వ్యవసాయ ప్రాంతం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహకాలు ఈ పారిశ్రామిక మండల అభివృద్ధికి దోహదపడ్డాయి.

☞ చెన్నై-మధురై-కోయంబత్తూరు మండలం

దక్షిణ భారతదేశంలోని తమిళనాడులో పారిశ్రామికాభివృద్ధి మొదట చెన్నై పరిసర ప్రాంతాల్లో ప్రారంభమైంది. దీనికి చెన్నై రేవుపట్టణ సౌకర్యం ఎంతగానో ఉపయోగపడింది. మెట్టూరు, శివ సముద్రాల్లో జల విద్యుచ్ఛక్తి, రవాణా సౌకర్యాల అభివృద్ధి, నైపుణ్యం గల శ్రామి కుల లభ్యత ఈ మండలానికి అనుకూలించే అంశాలు. కోయంబత్తూ రులో నూలు వస్త్ర పరిశ్రమలు విశేషంగా కేంద్రీకృతమవటంతో ఈ నగరం 'దక్షిణ భారత మాంచెస్టర్'గా అవతరించింది. ఇక్కడ ఇంజినీ రింగ్, సిమెంటు పరిశ్రమలు కూడా అభివృద్ధి చెందాయి. మధురై, ఇరోడ్, తిరుప్పూర్, సేలం మొదలైనవి ఇతర పారిశ్రామిక పట్టణాలు.

భారతదేశంలో ఆధునిక పారిశ్రామికాభివృద్ధికి అంకురార్పణ బ్రిటీష్ పాలనలో జరిగిందని చెప్ప వచ్చు. అయితే పటిష్టమైన పారిశ్రామికాభివృద్ధి మాత్రం స్వాతంత్ర్యానంతరం ప్రణాళిక యుగంలో జరిగింది. వ్యవసాయాధారిత పరిశ్ర మలతో ప్రారంభమై క్రమంగా ఖనిజాధారిత, ఆధునిక ఇంజినీరింగ్ పరిశ్రమలకు విస్తరించింది. 1948, 1956లలో ప్రవేశ పెట్టిన పారిశ్రామిక విధానం, 1990 లో వచ్చిన నూతన పారిశ్రామిక విధానం దేశ పారిశ్రామికా భివృద్ధిని వేగవంతం చేసింది.

స్థూల ముడిసరుకు ఆధారిత పరిశ్రమలను సాధారణంగా ముడి సరుకులు లభ్యమయ్యే ప్రాంతాల్లో, వినిమయ కేంద్రాల వద్ద స్థాపిస్తారు. దీనివల్ల రవాణా వ్యయం తగ్గుతుంది. నూతన ఆర్థిక విధానంలో భాగంగా ప్రవేశ పెట్టిన ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ల విధానం వచ్చే దశాబ్దంలో దేశ పారిశ్రామికాభివృద్ధిని విశేషంగా ప్రభావితం చేసే అవకాశం ఉంది. పోటీ పరిక్షల్లో పరిశ్రమలకు సంబంధించి సాధారణంగా కింది అంశాల నుంచి ప్రశ్నలు అడగొచ్చు.

- వివిధ పరిశ్రమలు–ఉనికి–విస్తరణ
- పరిశ్రమల సమస్యలు
- పారిశ్రామిక విధానం
- ప్రముఖ ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు– కేంద్రాలు

నమూనా ప్రశ్నలు:

1) కిందివాటిలో వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమకానిది?
ఎ) జనపనార బి) చెరకు
సి) నూలు వస్త్రాలు డి) ఉన్ని వస్త్రాలు

2) చక్కెర పరిశ్రమలు సాధారణంగా ఏ ప్రాంతాల్లో కేంద్రీకృతమవుతాయి?
ఎ) పట్టణాలు, నగరాలు
బి) చెరకుపండించే ప్రాంతాలు
సి) సాగునీటి లభ్యత ఉన్న ప్రాంతాలు
డి) పైవేవీకావు

3) ఉన్ని వస్త్ర తయారీ కర్మాగారాలు ప్రధానంగా ఏ ప్రాంతాల్లో ఏర్పాటవుతాయి?
ఎ) ముడి ఉన్ని ఉత్పత్తి ప్రాంతాలు
బి) మెట్రోపాలిటిన్ నగరాలు
సి) రేవు పట్టణాలు
డి) వినిమయ కేంద్రాలు

4) మిధాపూర్ ఏ పరిశ్రమకు ప్రసిద్ధి?
ఎ) సాధారణ ఉప్పు తయారీ బి) ఆటోమొబైల్స్
సి) చక్కెర డి) సిమెంట్

5) కృష్ణా నది ఒడ్డున ఉన్న కృష్ణా–గుంటూరు–నల్గొండ జిల్లాల్లో ఏ పరిశ్రమ కేంద్రీకృతమైంది?
ఎ) చక్కెర బి) నూలు వస్త్ర తయారీ
సి) సిమెంట్ డి) కుటీర పరిశ్రమలు

6) అస్సాంలో 'నేగావ్' ఏ పరిశ్రమకు ప్రసిద్ధి?
ఎ) కాగితం తయారీ బి) నూనెశుద్ధి
సి) కుటీరపరిశ్రమలు డి) గనుల తవ్వకం

7) పశ్చిమబెంగాల్‌లో వివాదాస్పద 'నందిగ్రామ్ ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి' ఏ రంగానికి సంబంధించింది?
ఎ) ఆటోమొబైల్ బి) ఉక్కు
సి) రసాయన డి) సాఫ్ట్‌వేర్

8) దేశంలో ఏ నగరాన్ని పెట్రోరసాయనాల కేంద్రంగా అభివర్ణిస్తారు?
ఎ) హల్దియా బి) అహ్మదాబాద్
సి)వడోదర డి) మదుర

9) 'మాంచెస్టర్ ఆఫ్ ఇండియా' అని ఏ నగరాన్ని పిలుస్తారు?
ఎ)ముంబై బి) అహ్మదాబాద్
సి) సూరత్ డి) వడోదర

10) దక్షిణ భారతదేశ మాంచెస్టర్‌గా ఏ నగరాన్ని అభివర్ణిస్తారు?
ఎ) చెన్నై బి) చీరాల
సి) కోయంబత్తూరు డి) మదురై

11) దేశంలో జనపనార పరిశ్రమ ఏ ప్రాంతంలో కేంద్రీకృతమైంది?
ఎ) చోటానాగపూర్ పీఠభూమి
బి) హూగ్లీ నదీ హరివాణం
సి) బ్రహ్మపుత్ర నదీ హరివాణం
డి) కావేరి నదీ హరివాణం

12) పశ్చిమబెంగాల్‌లోని 'నానో' ప్లాంట్ ఎక్కడికి తరలించారు?
ఎ) సూరజ్‌పూర్ బి) అహ్మదాబాద్
సి) సనంద్ డి) వడోదర

13) కిందివాటిలో సరిగా జతపరచని అంశం ఏది?
ఎ) మోడీనగర్ – నూలు వస్త్రపరిశ్రమ
బి) ఇరుంగటుకొట్టయి – ఆటోమొబైల్
సి) కట్ని – సిమెంట్
డి) సాత్నా – కాగితం

14) దేశంలో మొదటి జనపనార మిల్లును ఎక్కడ స్థాపించారు?
ఎ) టిటాగఢ్ బి) రిస్రా
సి) నైని డి) నైహతి

15) కింది వాటిలో ఎక్కడ సమగ్ర భారీ ఉక్కు కర్మాగారం లేదు?
ఎ) బోకారో బి) భిలాయ్
సి) సేలం డి) విశాఖపట్నం

16) కింది వాటిలో BHEL కర్మాగారం లేని నగరం?
ఎ)హైదరాబాద్ బి) భోపాల్
సి) తిరుచురాపల్లి డి) రాంచీ

17) తీర ప్రాంత పర్యావరణాన్ని ఏ ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలిని దెబ్బతీస్తుందని పర్యావరణవేత్తల అభిప్రాయం?
ఎ) శ్రీ పెరంబుదూర్ బి) నవీముంబై
సి) కాకినాడ డి) ముంద్రా

18) ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అపాచీ కంపెనీ ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి ఎక్కడ

ప్రారంభించింది?

ఎ) నెల్లూరు బి) తడ

సి) కావలి డి) రాజమండ్రి

19) రాష్ట్రంలో **NTPC** సూపర్ థర్మల్ పవర్ స్టేషన్ ఎక్కడ ఉంది?

ఎ) విజయవాడ బి) కొత్తగూడెం

సి) ముద్దనూరు డి) రామగుండం

20) దేశంలో మొదటి ఉన్ని వస్త్రాల కర్మాగారాన్ని ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) ధారివాల్ బి) లోనావాలా

సి) శ్రీనగర్ డి) లూధియానా

21) చోటానాగాపూర్ పీఠభూమి ఏ పరిశ్రమకు ప్రసిద్ధి?

ఎ) వ్యవసాయాధారిత బి) ఖనిజాధారిత

సి) అటవీ ఆధారిత డి) రసాయన సంబంధ

22) హూగ్లీ బేసిన్‌లో జనపనార పరిశ్రమ కేంద్రీకృతమవటానికి దోహదం చేసిన అంశం?

1) సమీపంలోని రాణిగంజ్ బొగ్గు గనులు

2) కోల్‌కతా రేవు పట్టణం

3) హూగ్లీ నది ద్వారా నౌకాయానం

4) ప్రాథమిక దశలో బ్రిటీష్ ప్రభుత్వ పెట్టుబడి

ఎ) 1,2 బి)1,2,3 సి) 2,3 డి) పైవన్నీ

23) ఉత్తరప్రదేశ్‌లోని గంగ-యమున డోబ్ ప్రాంతంలో ఏ పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందింది?

ఎ) చక్కెర బి) నూలు వస్త్ర

సి) కాగితం డి) పైవన్నీ

24) రాష్ట్రంలో కింద సూచించిన ఏ ప్రాంతంలో కాగితం పరిశ్రమ లేదు?

ఎ) భద్రాచలం బి) రాజమండ్రి

సి) సిర్పూర్ డి) చిలకూర్

25) దక్షిణ భారతదేశంలో నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ ఏ విభాగంలో అభివృద్ధి చెందింది?

ఎ) జిన్నింగ్ బి) స్పిన్నింగ్

సి) వీవింగ్ డి) రెడిమేడ్

26) సిమెంట్ కర్మాగారాల ఉనికిని ప్రభావితం చేసే ముఖ్య అంశం?

ఎ) బొగ్గులభ్యత బి) సున్నపురాయి లభ్యత

సి) విద్యుత్ లభ్యత డి) మార్కెటింగ్ సౌకర్యం

27) దేశంలో మొదటి సిమెంట్ కర్మాగారాన్ని ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) పోర్‌బందర్ బి) కట్ని

సి) మద్రాసు డి) సాత్నా

28) రాష్ట్రంలో ఏ ప్రదేశంలో సహజవాయువు ఆధారిత విద్యుత్ కేంద్రం ఉంది?

ఎ) జేగురుపాడు బి) విశాఖపట్నం

సి) కాకినాడ డి) విజయవాడ

29) దేశంలో మొదటి సారిగా విదేశీ పెట్టుబడితో ప్రైవేటు రంగంలో స్థాపించిన 'ఎన్రాన్ విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం' ఎక్కడ ఉంది?

ఎ) థానే బి) పుణే

సి) ధాబోల్ డి)అకోలా

30) తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఎక్కువ మరమగ్గాలు కేంద్రీకృతమైన పట్టణం?

ఎ) గద్వాల్ బి) సిరిసిల్ల

సి) పోచంపల్లి డి) మహబూబాబాద్

31) దేశంలో సహకార రంగంలో మొదటి చెక్కర కార్మాగారాన్ని ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) కోటనందూరు బి) సహ్రాన్‌పూర్

సి) పుణే డి) ఏటికొప్పాక

32) విశాఖ ఉక్కు కర్మాగారానికి ఇనుపధాతువు ఎక్కడ నుంచి సరఫరా అవుతుంది?

ఎ) సింగ్‌భూమ్ బి) గరివిడి

సి) గురుమహసాని డి) బైలడిల్లా

33) ఏ దేశ సాంకేతిక సహకారంతో రూర్కెలా ఉక్కు కర్మాగారాన్ని నిర్మించారు?

ఎ) బ్రిటన్ బి) పశ్చిమ జర్మనీ

సి) సోవియట్ రష్యా డి) అమెరికా

34) దేశంలో న్యూస్ ప్రింట్ రకం కాగితం కర్మాగారాన్ని మొదట ఎక్కడ స్థాపించారు?

ఎ) నేపానగర్ బి) నాసిక్

సి) హోషంగాబాద్ డి) టిటాగఢ్

35) కింద ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల్లో హైదరాబాద్‌లో లేనిది?

ఎ) BDL బి) BEML

సి) IDPL డి) HAL

36) రాష్ట్రంలో భారజలాన్ని తయారు చేసే కర్మాగారం ఎక్కడ ఉంది?

ఎ) కొత్తగూడెం బి) పాల్వంచ

సి) మణుగూరు డి) భద్రాచలం

37) కిందివాటిలో సరిగా జతపరచని అంశం ఏది?

ఎ) సింగ్రౌలి – బొగ్గు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

బి) అంతా – జల విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

సి) రిహాండ్ – సహజ వాయువు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

డి)రాంచీ – బొగ్గు ఆధారిత విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం

38) దేశంలో ముడి వజ్రాలను సానబెట్టే పరిశ్రమ ఎక్కడ అభివృద్ధి చెందింది?

ఎ) పన్నా

బి) సూరత్

సి) వడోదర

డి) అహ్మదాబాద్

సమాధానాలు

1 డి	2 బి	3 డి	4 ఎ
5 సి	6 ఎ	7 సి	8 సి
9 ఎ	10 సి	11 బి	12 సి
13 డి	14 బి	15 సి	16 డి
17 డి	18 బి	19 డి	20 ఎ
21 బి	22 డి	23 ఎ	24 డి
25 బి	26 బి	27 సి	28 ఎ
29 సి	30 బి	31 డి	32 డి
33 బి	34 ఎ	35 బి	36 సి
37 ఎ	38 బి		